

Echo 34: SNV's B-doelstelling en het schrijven van rondzendbrieven

De voorgaande 33 Echo's waren gevuld met mijn persoonlijke wel en wee in Batouri. Daarvoor putte ik vooral uit de brieven die ik naar het thuisfront stuurde. Maar deze bron droogt nu wel een beetje op.

Naast deze brieven, heb ik vanuit Kameroen ook rondzendbrieven geschreven. Stichting Nederlandse Vrijwilligers zond nl. niet enkel vrijwilligers naar ontwikkelingslanden, maar had daarnaast ook nog een B-doelstelling: de bevolking van Nederland bewust maken van de moeilijke situatie in deze landen en de noodzaak daar iets aan te doen. Vrijwilligers werden daarom gestimuleerd om vanuit hun standplaats 'rondzendbrieven' te schrijven. Op mijn typemachine (computers bestonden nog niet) tikte ik dan ook regelmatig mijn vingers blauw om familie, vrienden en ieder die geïnteresseerd was, te laten weten hoe het zoal gesteld is in een land als Kameroen. Via het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag werden deze brieven vervolgens verspreid naar die adressen. Het was een serieuze zaak, mijn taalgebruik was dan ook vanzelfsprekend een stuk formeler.

Ik gaf mijn rondzendbrieven als titel *Het Tabaksblad* mee, omdat er rondom Batouri veel tabak werd verbouwd. Daar zou ik anno 2021 niet meer mee aan hoeven komen! Want wie nu nog rookt voelt zich regelmatig een paria.

De doorgaande weg...

Yaoundé, de hoofdstad, naar Batouri was een rit van 430 km, dwars door het regenwoud, hier brousse genaamd, over rode, stoffige, uitsluitend onverharde wegen, met hier en daar flinke kuilen, die tijdens en na regenbuien gevuld zijn met water en glibberige modder. Batouri zelf is een leuk stadje, gelegen op de grens van savanne (grasland met lage begroeiing) en dicht, donker regenwoud met enorme woudreuzen, een afwisselend landschap dus. De wegen in Batouri zelf zijn omzoomd door kleine bomen, getooid met

Uit *Het Tabaksblad* van 3 september 1983:

'Deze week ben ik precies een half jaar weg uit Nederland, een aardige gelegenheid om eens terug te kijken op deze periode, waarin ontzettend veel is gebeurd. Mijn leven is in een aardige stroomversnelling geraakt. Het belangrijkste was om een beetje gewend te raken aan de nieuwe leef- en werkomstandigheden na mijn aankomst hier op 11 april.

Het eerste dat opviel was het feit dat Kameroen een groen land is. De tocht van

Het dagelijkse begroetingsritueel met collega Dieudonné

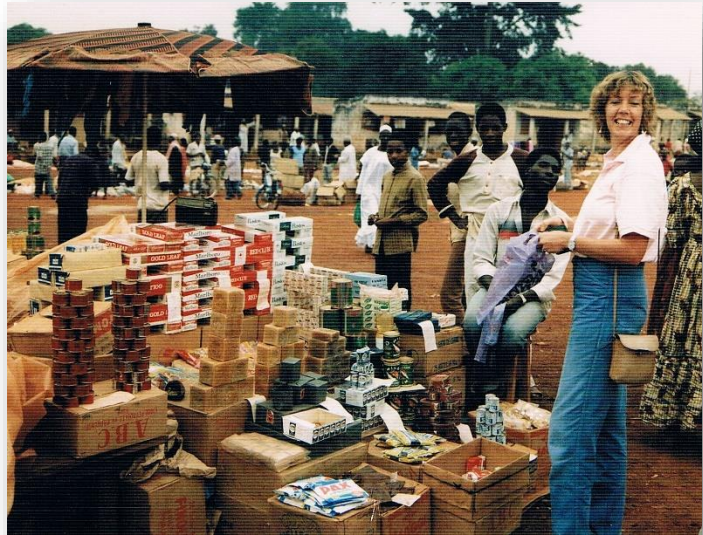
lieflijke, rood-oranje bloemen. Het is de departementshoofdstad en er zijn dan ook heel wat overheidsdiensten gevestigd. Deze administratieve indeling stamt nog uit de Franse koloniale tijd. De bevolking is heel vriendelijk, wat dat betreft voelde ik me al snel op mijn gemak. Men is er niet zo gehaast in de winkeltjes of op de markt.

Als blanke (dat woord is anno 2021 wel wat in onbruik geraakt) ben je al gauw bekend: Batouri telt er slechts 15. Met als gevolg dat velen me de hand schudden en ik maar

praktezieren wie dat nu ook alweer is, van welke dienst of uit welk dorp. In het begin lijkt iedereen op elkaar en loop je mensen voorbij zonder ze te herkennen. Dat levert weleens pijnlijke situaties op. Elkaar uitgebreid begroeten is hier een vaste gewoonte, waar ik me al snel vertrouwd mee heb gemaakt. Het is één van de uitingen van een rijk sociaal leven, mensen zijn op elkaar betrokken, waarbij familie- en stamverbanden hecht zijn. In de dorpen is het niet het kerngezin (ouders met kinderen) zoals we dat in Nederland kennen, maar neven, nichten, ooms, tantes etc. wonen vaak bijeen in één huis. Families bestaande uit 20 personen of meer, zijn dan ook geen zeldzaamheid. Zit er iemand in moeilijkheden, dan helpt iedereen mee, hetzij financieel, hetzij met hand- en spandiensten, al naar gelang ieders

Een tabaksboer levert zijn oogst in bij de SCT

Inkopen doen op de markt

mogelijkheden. Dat is heel wat anders dan de "ieder voor zich, de overheid voor ons allen"-gedachte, zoals die in Nederland heerst, met zijn uitgebreide sociale verzekeringen. Kan iemand niet voor zijn kinderen zorgen, dan worden die opgenomen in een ander gezin. Hierbij opgemerkt dat het nog gebruikelijk is dat een man meer dan één vrouw heeft en er dus vaak sprake is van een groot kindertal. In deze streek wordt veel tabak verbouwd, het is een zogenaamd handelsgewas en dient als dekblad voor de Nederlandse(!) sigaar. Dit is een teelt van 9 maanden, gedurende welke periode het gezin vaak zijn dorp verlaat om op het land, ver van het dorp, te gaan wonen in een schamele hut, zonder schoon drinkwater of andere voorzieningen. Daar verbouwt men op zijn perceel de tabak, met daarnaast wat voedingsgewassen voor eigen gebruik, zoals maniok, kookbananen, pinda's en mais. Men jaagt soms op klein wild in het oerwoud, om het menu aan te vullen, of vangt vis in de rivier.

Het gebruik van groenten is minimaal, het hoort niet in de traditie van de stam (de Kaka) die de streek bevolkt. Men eet wel bladeren die men in het oerwoud vindt, maar verbouw van groenten zoals wij dat kennen is zeldzaam. Als Europeaan is het moeilijk om je voor 100% aan de Afrikaanse keuken aan te passen, dat wil zeggen, couscous van maniok met wat vlees in tomatensaus. Reden voor mij om dus veel aandacht aan mijn moestuin te besteden, met hulp van de tuinman. Ik kan dan ook met enige trots zeggen dat er het volgende groeit: komkommers, prei, sla, andijvie, tomaten, mais, ananas, bananen, paprika's en witte kool. Het tuindersbloed kruipt waar het niet gaan kan! Men eet hier bepaald niet gevarieerd, met alle nare gevolgen van dien voor de gezondheid, zoals onder- en wanvoeding. Is er een overschot van de oogst, dan wordt dit door de vrouwen op de markt verkocht. Het daarmee verdiende geld wordt besteed aan zout, suiker, petroleum (voor verlichting, want men kookt op houtvuurtjes), sardines in blik, tomatenpuree en zeep. Zo mogelijk ook om wat medicijnen te kopen, of kleding, die vaak tweedehands op de markt wordt aangeboden. Het bestedingspatroon verschilt dus sterk van dat in Nederland, waar huis, gas, elektra en niet te vergeten de auto, veel geld kosten.

De huizen zijn hier nog hoofdzakelijk traditioneel: men maakt een vlechtwerk van bamboestokken. Dit wordt dichtgesmeerd met klei. Het dak bestaat uit palmladeren of, bij voldoende financiële armslag, uit golfplaten, die uiteraard veel beter beschermen tegen regen en wind en duurzamer is.

Na 9 maanden op het land gewerkt te hebben keren de mensen terug naar hun dorp met de tabaksoogst, die wordt opgekocht door de Société Camerounaise du Tabac (SCT). De oogst wordt in één keer uitbetaald, zodat men de kans heeft om wat grote aankopen te

Hard aan het werk in de moestuin

doen zoals golfplaten voor het huis, een radio, een fiets of iets dergelijks. De afgelopen dagen is hier iedereen uitbetaald en het is vreselijk jammer om te zien dat er veel geld wordt uitgegeven in de barretjes aan bier. Daarna blijft men 3 maanden in het dorp, knapt het huis of de hut daar wat op, viert feesten, etc. Een gemiddelde tabaksboer verdient jaarlijks 100.000 à 200.000 frs. CFA, omgerekend komt dat (in 1983) neer op f750,- à f1500,-. Sparen, dat kent men nog nauwelijks, hetgeen vanuit de geschiedenis wel verklaarbaar is: er bestond een ruilhandel waar geen geld aan te pas kwam. Dit systeem is door de invoering van handelsgewassen zoals koffie, cacao, katoen en tabak, gewilde artikelen in de westerse wereld, langzaam verdwenen. Een spaarrekening openen bij een bank is voor de meeste dorpelingen nauwelijks mogelijk, omdat een minimuminleg van 100.000 frs. CFA, voorwaarde is.

De export van deze handelsgewassen levert de Kameroense regering de nodige deviezen op. Meer voedingsgewassen verbouwen of veeteelt, om in de landelijke voedselbehoefte te voorzien, zou voedselimporten als bv. rijst en diepvrieskip, overbodig maken (of in ieder geval kunnen verminderen) hetgeen de economie van het land ten goede zou komen. Hier en daar

Het oogsten van de koffiebonen

worden al dergelijke projecten opgezet, maar zoals Westlandse tuinders wel weten, brengt het omschakelen van de ene naar de andere teelt, heel wat risico's en problemen met zich mee, zowel financiële, als de benodigde kennis. En de regering op zijn beurt, zou minder geld in het laatje krijgen door minder export.

Men kan zich ook voorstellen dat het semi-

nomadenbestaan van de boeren (het steeds verhuizen van het dorp naar het veld) de ontwikkeling van het dorp en zijn bewoners, niet ten goede komt. Kinderen bezoeken de scholen vaak slechts enkele maanden per jaar, de zorg voor een goede gezondheid wordt bemoeilijkt, mensen zijn weinig genegen te investeren in een huis waar ze toch maar enkele maanden per jaar wonen etc. Daarbij komt, dat drie maanden te kort zijn om gezamenlijk ergens de schouders onder te zetten, na korte tijd leeft men toch weer enkel met de eigen familie op het veld in de brousse'.

Een medewerker van de SCT vertelt mij later, dat het langdurig leven en wonen naast het tabaksveld grote sociaaleconomische gevolgen heeft. De mensen worden weer 'broussards': men raakt in zichzelf gekeerd. Kinderen die maandenlang niet of nauwelijks naar school gaan, raken achter in hun ontwikkeling, die niet makkelijk is in te halen. Dit alles is niet zonder consequenties gebleven wat betreft de ontwikkeling van de streek, die door zijn ligging, ver verwijderd en moeilijk bereikbaar vanuit steden als Yaoundé en Douala, toch al in het nadeel is.

Ria Verbeek
© Terug naar Batouri
Augustus 2021

Trots als een pauw is hij, met prachtig, zelfgemaakt speelgoed